

HOOFSTUK 5

GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

1. DIE NAVORSINGSPROSES

Die navorser het hierdie navorsingstudie gerig op ses pleegkinders tussen die ouderdomme 5-9 jaar wat as kliënte by die Ondersteuningsraad in Brits geregistreer is. Pleegsorg maak 'n integrale deel van die welsynstruktuur van ons land uit. Speltherapeutiese tegnieke is tydens hierdie navorsingstudie aangewend om die aanpassing van die kind in pleegsorg te ondersoek.

Die navorser het ten doel gehad om die aanpassing van die kind in pleegsorg te bepaal met die oog op die bepaling van toekomstige pleegplasinge. Tydens hierdie navorsingstudie is kwalitatiewe navorsing gebruik (Dooley, 1990:267). Die data is hoofsaaklik deur middel van ses doelgerigte speltherapieessies wat met elke pleegkind individueel deurloop is, ingesamel.

Pleegsorg het implikasies op die pleegkind (De Bruyn, 1984:229) en vind plaas nadat 'n kind(ers) ingevolge Art 14(4) van die Wet op Kindersorg (Wet nr. 74 van 1983) sorgbehoewend bevind word en die kind dan in die sorg van iemand anders as sy ouers geplaas word (Swanepoel & Wessels, 1992:14). Kinders wat in pleegsorg geplaas word, ervaar aanpassingsprobleme, trauma en skuldgevoelens vanweë die fisiese, psigiese, emosionele en intellektuele verwaarlosing waaraan hulle voor hul verwydering blootgestel was (Roberts, 1990:34).

Daar is ook bepaalde faktore wat die kind se aanpassing in pleegsorg bepaal en behels die volgende:

- die kind se verhouding met sy ouers;
- die kind se ouderdom;

- die kind se verhouding met sy pleegouers; en
- werwing van pleegouers en 'n gepaste pleegplasing (De Bruyn, 1984:229).

Die inligting wat uit die speltherapie verkry word, kan geensins as vanselfsprekend aanvaar word nie. Die terapeut wat by die speltherapieproses van 'n pleegkind betrokke raak, moet 'n duidelike agtergrond van sy gesinsomstandighede bekom en ook dit wat tot die aanvanklike verwydering aanleiding gegee het. Tydens die speltherapie sessies moet elke kind se individuele proses bepaal word en die terapeut moet saam met die kind deur genoemde proses beweeg sonder om subjektiewe afleidings te maak. Elke pleegkind is 'n individu in eie reg, al is die presenterende probleem grootliks dieselfde, naamlik dat hulle ingevolge die bepaling van die Wet op Kindersorg (Wet nr. 74 van 1983) sorgbehoewend bevind is.

Die navorsing is ook vanuit die Gestaltbenadering (Thompson & Rudolph, 1992:110 en Schoeman & Van der Merwe, 1996:29) gedoen en daar is hoofsaaklik op die kind se proses gefokus wat die volgende insluit:

- weerstand
- polariteite
- onvoltooidhede
- introjekte
- kontakmaking

Die navorser moet deurgaans van die kind se innerlike proses bewus bly, naamlik hoe hy take aanpak, hoeveel detail hy deurgee asook die wyse waarop hy inligting aan die navorser bekend maak. Die evaluering word in terme van die kind se Gestalt gedoen. Indien sy Gestalt in balans is, is daar homeostase. Dit is belangrik dat die pleegkind bemagting moet word sodat hy beheer oor sy lewe kan verkry. Dit bring verantwoordelikheid vir sy eie lewe, gevoelens en funksionering mee. Indien die pleegkind nie homeostase ervaar nie, word dit weergegee deur middel van die onvoltooidhede, polariteite en introjekte wat hy

tydens sy spel openbaar. Die weerstand wat die pleegkind tydens die sessies toon, gee 'n aanduiding van die verdedigingsmeganismes wat hy moet benut om homself te beskerm (Thompson & Rudolph, 1992:112).

Verskeie spelterapeutiese tegnieke word benut om met die pleegkind kontak te maak. Sodoende deel die pleegkind makliker en meer openlik inligting met die terapeut.

Tydens hierdie navorsing word spelterapeutiese tegnieke deur middel van kleiwerk, tekenwerk, sandwerk, onvoltooide sinne en sensoriese kontakmaking toegepas. Terwyl die pleegkind bepaalde mediums tydens elke sessie benut, leef hy deur middel van projeksies sy onvoltooidhede, polariteite en introjekte uit (Schoeman, 1996:67).

2. FORMULERING VAN DOELSTELLING EN DOELWITTE

2.1 Navorsingsdoelstelling

Die navorsingsdoelstelling (4.1 van hoofstuk 1) van hierdie studie is soos volg geformuleer: *Om deur middel van spel terapie, die aanpassing van die kind in pleegsorg te ondersoek.*

2.1.1 Toepassingsmoontlikhede

Die pleegkinders wat by hierdie navorsingstudie betrokke was, het goed by die spelterapeutiese tegnieke wat vanuit die Gestaltbenadering benut is, aansluiting gevind. 'n Evaluering van die pleegkinders se gevoelens en hul belewenis van hul huidige situasies is vergemaklik deur die verskillende mediums wat tydens die speltherapie sessies benut is.

2.1.2 Reaksie op speltherapie

Vanweë die feit dat die ses pleegkinders se ouderdomme 5-9 jaar was, was hulle baie ontvanklik vir speltherapie. Elke sessie is gewoonlik met ywer en entoesiasme aangepak en dit was die taak van die terapeut om duidelike grense daar te stel.

2.1.3 Die Gestaltbenadering

Hierdie benadering was bruikbaar aangesien die terapeut saam met die pleegkinders se innerlike proses beweeg het. Dit was egter soms vir die terapeut nodig om direktief te werk veral wanneer 'n kind die sessie probeer beheer het deur tussen verskillende temas rond te spring. Die Gestaltbenadering was verder ook rigtinggewend vir die terapeutiese insette wat moes volg. Die pleegkinders het die polariteite, onvoltooidhede en introjekte wat hulle ervaar, weergegee. Dit het ook inligting oor die kind se gesinsistiem en sy huidige funksionering blootgelê.

2.2 Doelwitte

Die doelwitte (4.2 van hoofstuk 1) van hierdie navorsingstudie is soos volg geformuleer:

- * ***Om 'n in-diepte literatuurstudie oor die aanpassing van die kind in pleegsorg te doen.***

'n Literatuurstudie oor die aanpassing van die kind in pleegsorg is gedoen deur inligting vanuit geskrewe bronne en uit onderhoude met kenners te verkry asook lesings wat bygewoon is. Toepaslike inligting is bestudeer en beskryf. Hoofstuk twee van hierdie studie gee 'n teoretiese oorsig oor pleegsorg en die implikasies daarvan op die pleegkind. Daar word deurgaans op die filosofie, implikasies en risikofaktore wat met pleegsorg gepaardgaan, gewys.

- * ***Om speltherapie met geselekteerde pleegkinders te doen en hulle aanpassing in pleegsorg te ondersoek.***

Speltherapeutiese tegnieke is benut om die aanpassing van die kind in pleegsorg te ondersoek. Ses pleegkinders tussen die ouderdomme van 5-9 jaar wat as kliënte by die Ondersteuningsraad in Brits geregistreer is, is vir hierdie navorsingstudie gebruik. Ses speltherapie sessies is met elke kind afsonderlik gedoen om hulle aanpassing in pleegsorg te ondersoek. Verskillende mediums is tydens die sessies benut, naamlik klei, teken, onvoltooide sinne, gevoelskaarte en sandwerk. Sensoriese kontakmaking is ook suksesvol benut om te bepaal in watter mate die kind sensories in kontak met homself en dus ook sy gevoelens, is.

- * ***Om uit genoemde studie gevolgtrekkings en aanbevelings te maak wat as maatstaf vir verdere studie en vir die oplossings van moontlike probleme in pleegsorg, kan dien.***

Uit genoemde navorsing het daar deurlopend temas na vore gekom waaruit die navorser bepaalde gevolgtrekkings en aanbevelings kan maak. Gevolglik word die gevolgtrekkings en aanbevelings afsonderlik in hierdie hoofstuk bespreek.

2.3 Hipoteseformulering

'n Hipotese is wel geformuleer al het die navorser 'n verklarende navorsingsontwerp gebruik. Die hipotese wat gestel is, is naamlik:

- * ***As 'n kind in pleegsorg geplaas word, ervaar hy/sy aanpassingsprobleme wat 'n invloed op die verdere verloop van die pleegsituasie het.***

Genoemde hipotese is tydens die navorsingstudie as korrek bewys. Vyf van die ses kinders in pleegsorg ervaar aanpassingsprobleme in hul pleegsituasies, sodat die verdere verloop van hul pleegsorgsituasie onseker is.

3. GEVOLGTREKKINGS

3.1 Assessering

Tydens die speltherapieproses met elke pleegkind afsonderlik, asook hul agtergrondgeskiedenis, is daar hoofsaaklik inligting oor die volgende aspekte verkry:

- die pleegkind as individu;
- die pleegkind se funksionering en belewenis van sy huidige pleegsorgsituasie; en
- die pleegkind se belewenis van sy biologiese ouers.

Die volgende inligting oor bogenoemde aspekte is verkry:

3.1.1 Die pleegkind as individu

Al die pleegkinderen wat by hierdie navorsingstudie betrokke was, het getoon dat hulle nie beheer oor hul lewens het nie. Deur op elke kind se innerlike proses te fokus, is bepaal dat elkeen 'n behoefte aan aanvaarding en "om te behoort" getoon het. Almal het ook aangedui dat haar/sy Gestalt nie in balans is nie en hulle verlore voel. Hulle ervaar min selfonderhouding en selfkoestering. Bemagtiging van hierdie kinders om aanvaarbaar en in beheer te voel, sal 'n groot deel van die terapeutiese proses uitmaak. Elkeen van hierdie kinders fantaseer oor die "volmaakte" gesin.

3.1.2 Die pleegkind se funksionering en belewenis van sy huidige pleegsorgsituasie.

Inligting oor die kind se funksionering binne sy pleegsorgsituasie is deur projeksietegnieke asook onvoltooide sinne verkry. Al die kinders is by gesinne geplaas wat op daardie gegewe oomblik geblyk het 'n gepaste plasing vir die betrokke kind(ers) te wees. Elke pleegouer is ook vooraf gekeur voordat die

onderskeie pleegplasinge deur 'n hofbevel gewettig is. Van die ses gevalle, het vier van die kinders onvoltooidhede rondom hul biologiese ouers wat hul aanpassing by hul pleegouers belemmer. Die een kind (Johan) is as baba verwyder en het slegs 'n behoefte aan herkomsinterpretasie, aangesien hy geen herinnering van sy biologiese ouers het nie. Sy pleegouers is volgens hom sy "regte" ouers.

'n Behoefte om "te behoort" kom deurgaans na vore en die kinders streef almal na 'n gelukkige en stabiele gesinsituasie. Vyf van die ses kinders se aanpassing word verder belemmer deurdat hulle voor en tydens verwydering getraumatiseer is. Slegs een kind (Johan) se aanpassing is goed, aangesien hy geen herinnering van sy ouers en sy verwydering het nie. Gevoelens wat deurlopend tydens die sessies na vore gekom het, is hoofsaaklik verwerping, magteloosheid ten opsigte van hul omstandighede, eensaamheid, aggressie, 'n behoefte aan aanvaarding en om te behoort.

3.1.3 Die pleegkind se belewenis van sy biologiese ouers

Drie van die pleegkinders idealiseer en fantaseer rondom hereniging met hul biologiese ouers. Die aanvanklike redes vir verwydering word deur hulle ontken en hulle skep 'n idilliese gesinsituasie waarvan hulle deel is. Slegs een kind (Johan) beleef sy pleegouers as sy "regte" ouers en het slegs 'n behoefte aan herkomsinterpretasie. Geeneen van hierdie kinders het gereelde kontak met hul biologiese ouers nie wat verwerping, verwarring, ontkenning en skuldgevoelens by hulle teweegbring. Drie van die ses kinders se biologiese ouers is al vir 'n aantal jare onopspoorbaar.

Inligting oor die kinders se agtergrondgeskiedenis is vanuit hul genogramme en die bestudering van die oorspronklike kinderhofverslae verkry. Verdere inligting het ook na vore gekom deur gesinsuitbeeldings, projeksies en onvoltooides sinne. Elkeen van hierdie ses kinders kom uit gebroke gesinne waar geweld, emosionele- en fisiese mishandeling, alkoholmisbruik en verlatings voorgekom het. Dit was duidelik dat die kinders nie die realiteit van hul situasie begryp nie.

3.2 Speltherapie

Die gebruik van speltherapie met die pleegkinders was suksesvol. Speltherapie is om die volgende redes tydens die sessies benut:

- om die kind se leefwêreld te betree;
- vir die opbou van die terapeutiese verhouding; en
- vir die verkryging van inligting oor die kind se belewenis van sy pleegsorgsituasie.

Speltherapie volgens die Gestaltbenadering stel die kind in staat om met sy gevoelens in kontak te kom. Daar word stelselmatig deur die onderskeie kinders se weerstandsvlakke gewerk en terapeutiese insette kan vinniger en meer effektief geskied. Die kinders het aansluiting by die verskillende speltherapeutiese mediums gevind, naamlik kleiwerk, sandwerk, teken, onvoltooide sinne, gevoelskaarte en sensoriese kontakmaking. Daar is egter ruimte vir ander mediums soos handpoppe, bibliospel, musiek, sosiodrama en bewegingsterapie.

3.3 Gevolgtrekkings vanuit die literatuur

Gevolgtrekkings wat uit hierdie studie oor die kind se aanpassing in pleegsorg gemaak kan word, hou ook verband met die implikasies van pleegsorg wat in die literatuur voorgehou word. Van hierdie gevolgtrekkings is die volgende:

- Die belangrikheid van die natuurlike bande tussen ouer en kind word erken en mag nie versteur word nie (De Bruyn, 1984:229). Tydens die navorsingstudie het die navorser bevind dat vier van die ses kinders 'n hunkering na hul biologiese ouers het en hul veridealiseer. Die een kind het nie 'n hunkering na sy ouers nie, maar het tog 'n behoefte aan herkomsinterpretasie om te bepaal waar hy vandaan kom.
- Pleegsorg is belangrike substituutsorg en voorsien wel in die kind se behoeftes (Barnard, 1984:188). Alhoewel dit uit die navorsing blyk dat die

kind se aanpassing in pleegsorg nie volkome is nie, is dit as gevolg van onvoltooidhede in die kind se lewe en nie die rol wat die pleegouers in sy lewe speel nie. Slegs een gevallestudie het sy pleegouers negatief beleef.

- Pleegouerkeuring en -werwing moet doeltreffend wees, en dit moet volgens bepaalde riglyne geskied. Pleegouers moet opgelei word om die pleegkind met al sy behoeftes te kan akkommodeer (Departement van Gesondheid en Welsyn, 1990:11). Twee gevallestudies was in vorige pleegsorgsituasies wat vanweë onkunde by die pleegouers misluk het. Hulle was nie in staat om die kind met sy sonderlinge probleme te hanteer nie.
- Kinders wat van hul ouers verwyder word, ervaar gevoelens van vyandigheid, verlating, skuld, verwerping, verwarring en aggressie (Roberts, 1990:34). Tydens die navorsing het daar deurlopend temas van verlating, verwerping, aggressie, eensaamheid en verwarring na vore gekom. Die kinders hou hulself besig met die vraag waarom hulle ouers nie soos ander ouers vir hulle kan sorg nie. Hulle beleef ook die gevoel dat hulle anders as ander mense is.

Bogenoemde faktore word in die literatuur (Roberts, 1990:341, Barnard, 1984:188 en De Bruyn, 1984:229) beklemtoon as belangrike implikasies vir pleegsorg. Die navorser is van mening dat hierdie faktore met mekaar verband hou en bepalend is vir die aanpassing van die kind in pleegsorg.

3.4 Gevolgtrekkings vanuit die navorsing (spelterapieessies)

Die volgende gevolgtrekkings kan vanuit hierdie navorsingstudie gemaak word:

- Slegs een van die ses pleegkinders (gevallestudie 6) wat vir hierdie navorsing vir speltherapie ingeskakel het, pas sonder probleme in sy pleegsorgsituasie aan. Hy was 'n baba met sy plasing en onthou glad nie sy biologiese ouers nie. Vyf van die ses pleegkinders ontken die realiteit

van hul situasie en ook die aanvanklike redes vir verwydering. 'n Groot rede vir 'n mislukte plasing blyk dus te wees dat die pleegkind dislojaal voel indien dit vir hom "lekker" by die pleegouers is.

- Twee van hierdie ses kinders was in vorige pleegsorgsituasies waar die plasing misluk het. Die groot rede vir genoemde plasings se mislukkings was dat die pleegouers nie opgewasse was om die kinders se emosionele probleme en die verantwoordelikheid wat dit vereis, te hanteer nie. Drie van hierdie kinders is sibbe van mekaar en daar is slegs een pleegsorgplasing by hulle ter sprake. Dit blyk dat kinders wat by gesinne geplaas word waar daar nie voldoende voorbereiding en keuring plaasgevind het nie, die risiko ten opsigte van 'n plasing wat kan misluk, verhoog. Dit gebeur ook dat die pleegouers nie by die pleegsorgsituasie kan aanpas nie.

- Daar het deurlopend 'n paar temas tydens die onderskeie sessies na vore gekom en kan as volg bespreek word:

* ***'n Hunkering na hul biologiese ouers:***

Tydens gevallestudie 1 (Hennie) se spelterapieproses, het daar tydens sessie twee en drie (van ses sessies) 'n hunkering na sy biologiese ouers voorgekom. Hy noem ook tydens sessie drie: "Ek bly die graagste by my ma en pa."

Tydens gevallestudie 2 (Stefan) se spelterapieproses het daar tydens sessie vyf en sessie ses ook 'n hunkering na sy biologiese ouers voorgekom. Hy fantaseer oor alles wat hy saam met sy biologiese vader doen (perdry, swem en visvang).

Tydens gevallestudie 3 (Anita) se spelterapieproses het daar tydens sessie twee, vier en vyf 'n hunkering na haar biologiese ouers voorgekom. Tydens sessie twee het Anita genoem dat sy haar "regte ma en pa" op die foto wil

hê en dat sy die foto wil bêre waar sy altyd daarna kan kyk. Sy het ook met haar onvoltooide sinne genoem dat sy by haar “regte ma en pa” wil gaan bly.

* **Negatiewe gevoelens het deurlopend na vore gekom:** 2 (Stefan) se speltherapieproses het 'n tema van konflik na vore gekom. Soos het in hul **Aggressie:** tydens speltherapieproseses het daar 'n uitersheid. Hanneke het

Slegs tydens gevallestudie 4 (Kobus) se speltherapieproses het daar deurlopend 'n tema van onderdrukte aggressie na vore gekom (sessie twee, vier en vyf).

Eensaamheid: Tydens speltherapieproseses het daar 'n tema van eensaamheid na vore gekom. Tydens sessie twee en drie fokus Louw deur middel van projeksie op sy eensaamheid (die stoel staan alleen in die groot vertrek) en sy gevoelskaart by sessie vier was een van eensaamheid.

Gevallestudie 2 (Stefan) se tweede speltherapieproses het ook 'n tema van eensaamheid gehad (die blommetjies wat hy geteken het is ook eensaam).

Verlating: Tydens speltherapieproseses het daar 'n tema van verlating na vore gekom. Uit haar projeksie het sy genoem dat die kat wat sy geteken het, wegloop en nie weer sal terugkom nie.

Tydens gevallestudie 3 (Anita) se speltherapieproses het hierdie tema tydens sessie drie na vore gekom. Uit haar projeksie het sy genoem dat die kat wat sy geteken het, wegloop en nie weer sal terugkom nie.

Tydens gevallestudie 5 (Louw) se speltherapieproses, het hierdie tema tydens sessie ses na vore gekom. Hy wou na afloop van die sessie nie huius toe gaan nie omdat dit “vir hom lekker by die tannie is.” Tydens gevallestudie 6 (Johan) het hierdie tema tydens sessie vier na vore gekom. Uit sy projeksie het dit geblyk dat hy bang is hy is soos die boek wat hy geteken het: “... bang hulle maak die boek toe en bêre dit waar niemand

dit weer sal kry nie.”

Konflik:

Slegs tydens gevallestudie 1 (Hennie) en gevallestudie 2 (Stefan) se speltherapieproses het 'n tema van konflik na vore gekom. Beide het in hul vierde sessie tydens hul sandspel 'n oorlogssituasie uitgebeeld. Hennie het homself as die vredemaker beleef en Stefan het homself as 'n buitestaander beleef.

Verwerping:

Tydens gevallestudie 5 (Louw) se vierde sessie het 'n tema van verwerping voorgekom (“My pa en ma hou mos nie van my nie”). Tydens gevallestudie 6 (Johan) se derde sessie het daar ook 'n tema van verwerping voorgekom (“Ek wil nie weer na 'n ander huis gaan nie ...”).

* ***Positiewe gevoelens/emosies het na vore gekom:***

Aanvaarding:

Tydens Gevallestudie 6 (Johan) se vyfde en sesde sessie kom die tema van aanvaarding voor. Hy noem pertinent dat hy nie van sy pleegouers af wil weggaan nie. Hy is sedert sy babadae in pleegsorg.

Toekomsinterpretasie:

Tydens Gevallestudie 3 (Anita) se sesde sessie het hierdie tema na vore gekom. Sy het bepaalde toekomsverwagtinge en die tema van “ ... eendag wanneer ek groot is ...” het deurentyd na vore gekom..

- Uit die onderhoude met die pleegouers (drie ouerpare) blyk dit dat hulle geen probleme met die betrokke kinders ervaar nie. Die afleiding kan dus

gemaak word dat hulle nie van die kinders se werklike behoeftes (byvoorbeeld kontak met die biologiese ouers) bewus is nie. Hulle het ook nie die vermoë om hierdie behoeftes aan te spreek indien hulle daarvan bewus of onbewus sou wees nie. Hul onvermoë spruit daaruit dat die biologiese ouers onopspoorbaar is of nie belangstel om hul kinders in hul sorg herstel te kry nie.

- Twee van die gevallestudies (gevallestudie 4 en gevallestudie 5) beleef hul situasie negatief vanweë hul pleegouers se onbetrokkenheid, vrees vir verwerping vanaf hulle en gevoelens van magteloosheid in 'n situasie wat vir hulle onaanvaarbaar is. Alhoewel die ander kinders na 'n gesinslewe saam met hul biologiese ouers hunker, ervaar hulle nie hul pleegsorgsituasie negatief nie en voldoen hul pleegouers aan hul behoeftes. Slegs die onvoldoendeheid rondom hul biologiese ouers, belemmer hul aanpassing in hul pleegsorgsituasie.

4. AANBEVELINGS

In die lig van al die inligting wat deur hierdie navorsingstudie verkry is, word die volgende aanbevelings gemaak:

- Pleegouers moet vooraf deeglik vir 'n pleegplasing gewerf, opgelei en voorberei word en hul besonderhede moet op 'n bank(lys) geplaas word. Sodra 'n kind(ers) verwyder moet word, moet 'n gepaste plasing by die mees geskikte pleegouers vir hierdie besondere kind(ers) geskied.
- Die maatskaplike werker moet in voeling wees met die kind se innerlike proses en begrip hê vir die gevoelens wat hy/sy ervaar. Hierdie gevoelens moet op 'n deurlopende wyse terapeuties hanteer word, sodat hierdie kind kan leer om sy gevoelens te erken en te hanteer.

- Die kind moet vooraf deur middel van speltherapie geassesseer word (tydens die kinderhofondersoek) om te bepaal wat sy innerlike proses, behoeftes en gedrag is om sodoende die korrekte plasing te kan maak. Sodoende begin die bemagtiging van die kind reeds tydens die assesseringsfase.
- Die pleeggesin moet by die assesserings- asook die terapeutiese proses betrek word om sodoende in voeling en in kontak met mekaar en ook hul eie gevoelens te kom.
- Speltherapeutiese tegnieke kan benut en toegepas word deur 'n maatskaplike werker wat in speltherapie opgelei is en wat ook die beginsels van die Gestaltherapie verstaan.
- Ruimte vir kreatiwiteit by die maatskaplike werker is noodsaaklik in die werk met die pleegkind, aangesien 'n pleegkind 'n unieke individu met bepaalde behoeftes is en in 'n omgewing buite sy eie gesinsverband moet funksioneer. Die kinders openbaar hulself makliker tydens die gebruik van die verskillende mediums en verveeldheid met bepaalde aktiwiteite moet verhoed word.
- Tydens hierdie studie is 'n verklarende navorsingsontwerp hoofsaaklik (Grinnell & Williams, 1990:167) gebruik, aangesien die navorser 'n analise wou maak rondom die aanpassing van die kind in die pleegsituasie en hoe die aanpassing, hetsy goed of swak, die sukses of mislukking van die pleegplasing bepaal. Dit gee 'n basis vir assessering en verdere navorsing kan gedoen word. Verdere navorsing kan hoofsaaklik fokus op die voorbereiding van die kind en ook die pleegouers op 'n voornemende plasing.
- Dit kan tot voordeel strek indien die maatskaplike werker wat met pleegkinders werk, opleiding oor speltherapie vanuit die Gestaltbenadering asook die waarde van die benutting daarvan tydens die terapeutiese

BIBLOGRAFIE proses, kan ontvang.

1. Aronson, M. 1970 Gestaltterapie. In Louw, D.A. (Red.) Suid-Afrikaanse

5. **SLOTOPMERKINGS** nale gedrag. Southern book publishers

Pleegkinders ervaar trauma voor en tydens verwydering vanuit hul ouerhuise. Hierdie kinders was aan emosionele- en fisiese mishandeling en/of verwaarloosing blootgestel, wat gevoelens van verwerping, aggressie, verlatenheid en magteloosheid by hulle kan meebring. Deur middel van spelterapeutiese tegnieke kan die kind geassesseer word en in staat gestel word om weer beheer oor sy lewe te neem. Deur van die pleegkind se innerlike proses bewus te word, kan sy emosies, behoeftes, aanpassing en funksionering bepaal word, sodat die nodige terapeutiese insette gelewer kan word. Daar word heelyd gepoog om die kind se balans te herstel, sodat sy aanpassing in die pleegsorgsituasie vergemaklik kan word.

Bernidge, D. 1970. *Group work in therapy*. Foster home breakdown. New York: Holt Rinehart & Winston Inc.

Bloom, M. 1976. *The experience of research*. New York: Gardner Publishing Company.

Brammer, L.M. & Snowdon, E.L. 1977. *Therapeutic Psychology: Fundamentals of counseling and psychotherapy*. 3rd Ed. New Jersey, Prentice Hall Inc.

Cilliers, B.P. 1973. *Maatskaplike navorsing*. Steyn-bosch, Kosmo uitgeverij. Edits. Rpk

10. Corey, G. 1959. *Theory and practice of group counseling*. California, Brooks/Cole